

Szende Tamás

Didaktika-oktatás és magyar nyelv a párizsi
Sorbonne Nouvelle Egyetemen

Kedves kollégák, új tantárgy született a hungarológia határán; az első tapasztalatokról szeretnék itt beszámolni rövid videofelvétel segítségével. Engedjék meg, hogy néhány szóban elmondjam a szerény produkció születésének körülményeit.

Az elmúlt tanévben örömmel vállaltam a felkérést, hogy lektori munkám részeként - ám a magyar nyelv és irodalom szaktól függetlenül - kísérletképpen foglalkozzam olyan harmadéves hallgatókkal egyetemünk Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékén, akik a későbbiekben a franciát mint idegen nyelvet kívánják oktatni.

A "Francia mint idegen nyelv és irodalom" szak képzési programjában kötelező jelleggel szerepel az "Egy idegen nyelv elsajátításának nyelvészeti és didaktikai kérdései" című szeminárium. 16 hallgató döntött úgy, hogy az ajánlott ritka nyelvek közül a számára természetesen ismeretlen magyart választja. Hozzáteszem: korábban egyikük sem járt Magyarországon, állításuk szerint magyar szerzőtől soha nem forgattak könyvet. Az önmagában sajnálatos körülmény azonban nyelvileg és kulturális szempontból homogén csoportot eredményezett.

A tárgy céljai így foglalhatók össze:

- ismerkedés egy lehetőség szerint nem indoeurópai nyelv alapjaival, az adott nép vagy népek történelmével, kultúrájával;

- az elsajátított szókincs és nyelvtani minimum kommunikációs funkciók szerinti alkalmazása,
  - továbbá ezek - kontrasztív szempontú - fonetikai, morfológiai és szintaktikai vizsgálata;
  - az oktatási és tanulási folyamat, a tanórák, a tananyag, a segédeszközök, felhasznált technikák leírása;
  - aktív részvétel a megfigyelési - mindenekelőtt - önmegfigyelési szempontok kidolgozásában, a tanfolyam tervezésében és folyamatos értékelésében.

A tanszéki hagyományoknak megfelelően az alábbi követelményeket támasztottam hallgatóimmal szemben:

- a.) nyelvtudást ellenőrző írásbeli teszt megoldása, elemzése, bírálata;
- b.) jegyzőkönyv, ún. "hajónapló" készítése a tanulás valamennyi fázisáról, a szerzett tapasztalatokról;
- c.) egy módszertani kérdés részletes ismertetése írásban vagy kiselőadás formájában a szakirodalom és az óráinkon megfigyeltek alapján.

A bemutatásra kerülő felvétel a tanárképzés egy jellegzetes momentumát idézi: hallgatóim mintegy 15 óra nyelvtanulással a hátuk mögött az önképzés és a gyakorlótanítás sajátos ötvözetének vetették magukat alá a kamera lencséje előtt. Azt vizsgáltuk, képesek-e a szerzett ismereteiket kölcsönösen felmérni, ezekkel autonóm módon élni, magyar nyelven viselkedni, kommunikálni? Működik-e, működtethető-e az órákon elsajátított kevés nyelvi építőelem, a redukált szókincs és grammatika? A résztvevők kis csoportokat alkotva összefoglaló-számonekérő foglalkozást szimuláltak: az alaposan előkészített, játékos, igaz, esetenként fájdalmasan drillező gyakorlatokból mutat be néhányat a film első része. Szembetűnnek a metodikai tévedések, aránytalanságok: így a különböző készségek közül erőteljesen koncentráltak a hallás

utáni megértésre, a tanult nyelvi anyagból pedig fokozott hangsúllyal kérdeztek például a tőszámnevekre. De ne feledjük, ifjú tanárjelöltekről van szó, akik nagyrészt életükben először szembesültek az oktatás gyakorlatával, de akik halatlan lelkesedéssel vetették bele magukat nyelvünk tanulásába - tanításába, pedig kezdettől fogva tudták: a magyar nyelv csak ürügy, múló eszköz a vállalt didaktikai feladatok végrehajtásában, klasszikus nyelvtanári eljárások felismerésében. gyakorlásában.

Néhány héttel később aztán sor került a videóra vett laboratóriumi óra visszapergetésére, legapróbb mozzanatainak sokoldalú feltárására. Az értékelés főbb szempontjai a következők voltak:

- Sikerült-e maradéktalanul megvalósítani a tervezett feladatokat?

- A nyelvi ismeretek mely területeit mozgósították a gyakorlatok?

- Milyen módszertani eljárások figyelhetők meg a laboratóriumi órán?

- Befolyásolta-e a szereplők teljesítményét a videokamera jelenléte?

A záró képsor ezen az elemző órán készült. Kérem, tekintsek meg a filmet.

1a - Szia. - A ruha új? - Nem, a ruha nem új, hanem régi. -

A ruha szép? - Nem, a ruha nem szép, hanem csúnya. - Szomorú vagy? - Nem szomorú vagyok, hanem vidám. - Leülünk.

- Nem ülünk le, hanem állunk. - Megyünk? - Nem megyek. -
Viszontlátásra, szia.

b - Milyen? - Nagy és kicsi. - Csúnya és szép. - Nem csúnya, hanem szép. - Milyen? - Jó. Rossz. Nem jó.

- 2 - Felálltok! - A lányok beszélgetnek! - Nem beszélgetnek!
- Jean-Claude és Marie-Wise a tanteremből kimennek....
bejönnek! - Isabelle az asztal fölött (!) leül! - Te
egy virágot rajzolsz! - Nagyon szép.
- 3a - Szervusz Péter! - Szervusz Pál! - Mit csinálsz itt? -
Sétálok a Duna mellett. A tanár nincs az iskola ában: be-
beteg. - Mit csinálsz este? - Tanulok és táncolok. - Hol
a diszkó? - A diszkó az iskola mellett van. - Éva is
megy? - Igen, és Marika is. - Viszontlétásra.
- b - Ők diákok? - Igen, ők diákok. - Ők fiatalok? - Igen, ők
fiatalok. - Hol sétálnak? - A Duna mellett sétálnak. -
Mit csinálnak este? - Táncolnak és tanulnak. - Hol van
a diszkó? - Az iskola mellett. - Ők tanárok? - Ők nem
tanárok, hanem diákok. - Ők lányok? - Nem, ők nem lányok,
hanem fiúk. - Betegek? - Nem ők betegek, hanem a tanár
beteg.
- 4 - Gyakorlatok számnevekkel.
- 5 - Fordítás és ellenkező értelmű szó keresése: fiatal;
öreg; ül; áll.
- 6a - Reggel Kis Éva kimegy. A Duna mellett jár. Éva magyar.
Éva fiatal táncosnő. Éva iskolája nagy és Budapesten
van a Lajos utcában. Éva délután nem tanít. Tíz diák
van: két lány és négy fiú.
- b - Ki Éva? - Táncosnő. - Hol van Éva iskolája? - Budapes-
ten, a Duna mellett.
- 7 - Két diák a Balaton tó (!) körül sétál. - Két diák a Ba-
laton tó körül sétált. - Ők beszélgetnek. - Ők beszél-
gettek.
- 8 - Gyakorlatok számnevekkel.